

Riigiga koos kasvanud sõnaraamat

Maire Raadik

eesti keele instituudi vanemkeelekorraldaja,
ÕSi toimetaja

2018. aasta sügisel ilmunud „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018“ on tähtis teetähis: sada aastat tagasi, 1918. aastal ilmus „Eesti keele õige-
kirjutuse-sõnaraamat“, mis pani aluse õigekeelsussõnaraamatute tavale.

Praeguse ÕSiga kokku on Eestis koostatud kolmteist õigekeelsussõnaraamatut, nende hulgas on kaks koolisõnaraamatut ja üks, mille tegemine jäi 1950. aastate algul pooleli (vt ka Erelt 2018). Kui need kolm kõrvale jätta, võime öelda, et saja aasta jooksul tuleb iga kümnendi kohta ÕS. Tegelikult on õigekeelsussõnaraamatute ilmumine olnud korrapäratum, 1940. ja 1980. aastail ei avaldatud ühtki ÕSi, 2010. aastail on olnud lausa kaks. Alates 1999. aasta ÕSist on trükkide vahele jäänud enam-vähem seitse aastat, erand on õigekeelsussõnaraamatu sajandaks sünnipäevaks välja antud ÕS 2018, mida lahutab 2013. aasta ÕSist viis aastat.

Saja aastaga on ÕS eestlastele omaseks saanud ja tema roll eesti keele põhisõnaraamatuna kinnistunud. ÕSi iga uut trükki on saatnud suur avalik tähelepanu ja võrguversioonist hoolimata ostetakse siiani rohkesti ka paberramatut. Sõnaraamatu kasutajat huvitab uue trüki puhul kindlasti see, mis on muutunud normingutes ja millised on uued sõnad.

Normingumuudatusi

Kirjakeele normi muutmise üle otsustab Eestis emakeele seltsi keeleteoimkond. Pärast 2013. aasta ÕSi ilmumist on toimkond teinud kaks otsust: 2016 sidekriipsuga rindliitsõnade käänamise kohta ja 2018 kujundlike ehk ümberütlevate nimetuste algustähe kohta.

Mõlema otsuse põhisisuks on anda juurde rööpvõimalusi: kui seni tuli käänata nt *lasteaed-alkkool* : *lasteaias-alkkoolis* ja kirjutada nt *Kolmas Maailm*, siis nüüd on rööpselt võimalikud ka *lasteaed-alkkoolis* ja

kolmas maailm või *Kolmas maailm*. Nende keelendite puhul, kus senine norming on võrdlemisi hästi kinnistunud, ei ole ÕSis uusi rööpvõimalusi siiski lisatud, nt on artiklis *marksism-leninism* endiselt vaid käänamine *marksismi-leninismi* (aga mitte *marksism-leninismi* nagu *lasteaed-alkooli*), ning artiklites *maailm* ja *mander* on kujundlikud nimetused senise tava järgi suure algustähega (*Uus Maailm, Must Mander*, aga mitte *uus maailm, must mander* ega *Uus maailm, Must mander*). Sõnaraamatu kasutajal ja eriti koolitööde hindajail tuleb siis meeles pidada, et õigeid variante võib olla rohkem, kui on sõnaraamatus märgitud, ning nende kohta saab teada keeleteoimkonna otsustest.

Mõned väiksemad muudatused või täiendused on algustäheortoograafias siiski tehtud, nt on ajakohastatud algustähe kasutust artiklites *nõukogude* ja *aegne*. *Nõukogude* puhul on igiammune kõhkluskoht, millal pidada seda riigi nimest tulenevaks ja kirjutada suure tähega (*Nõukogude* kui 'Nõukogude Liidu'), millal aga nõukogulikkust tähistavaks. ÕS 2018 annab kirjutajale suurema vabaduse ise otsustada, kas kirjutada *Nõukogude aeg* ja *Nõukogude-vastane* (= *Nõukogude Liidu aeg, Nõukogude Liidu vastane*) või *nõukogude aeg* ja *nõukogudevastane* (= *nõukogulik aeg, nõukoguliku vastane*). Osa sõnu, nagu *valitsus, armee, sõdur, okupatsioon*, on pigem seotud riigiga ja nende puhul sobib enamasti *Nõukogude*.

Omadussõna *aegne* puhul on küsimusi tekitanud rühm sõnu, kus täiendiks on kohanimi (või ka isikunimi). Varasema normingu jäänukena on selliseid sõnu kirjutatud väikese tähega: *eestiaegne, veneaegne, saksaegne, rootsiaegne*. ÕS 2018 annab soovitusel eelistada kohanime kirjutamisel reeglipäraselt ehk suurt algustähte: *Eesti-aegne, Vene-aegne, Saksa-aegne, Rootsi-aegne*. *Noa-aegne* oli ÕS 2013-s kaht moodi, nii *Noa-aegne* kui ka *noaaegne*, ÕS 2018 väiketähest rööpkuju enam ei esita.

Kohanime täiendosa kirjutamiseks on kehtinud põhimõte, mille sõnastas 1974. aastal vabariiklik õigekeelsuskomisjon: täiend sõna kirjutatakse suure tähega ja liidetakse põhisõnaga sidekriipsu abil või täiend sõna kirjutatakse väikese tähega ja põhisõnast lahku. Kuna tegelikkuses näeb palju ka kolmandat võimalust, s.o sidekriipsuga liidetud väiketähest täiendosa, on ÕS 2018 artiklisse *nats* lisatud levinud ja ka keelenõuandest palju küsitud nimetus *Natsi-Saksamaa* (eeskujuks ka *Tsaari-Venemaa*).

ÕSi koostajate palvel on keeleteoimkond arutanud arvsõnade kokku- ja lahkukirjutust ning sõna *lemmik* sõnaliigi küsimust. Arvsõnade puhul

otsustas keeleteoimkond 2016. aastal toetada eesti keele instituudi keelekorraldajate ettepanekut, mille kohaselt laienevad põhiarvsõnade kirjutamise põhimõtted ka järg- ja murdarvsõnadele ning arvsõnast saadud *ne-* ja *line-*omadussõnadele: *viis tuhat – viie tuhandes, viis miljonit – viie miljondik, viis miljardit – viie miljardi(li)ne*. Rööpvõimalus on kirjutada tuletisena kokku: *viietuhandes, viiemiljondik, viiemiljardi(li)ne*. (Raadik 2015, vt ka Raadik, Leemets 2017)

Lemmik-sõna puhul on olnud ammu märgata, et seda ei kasutata üksnes nimisõnana, nagu on ette näinud senine norming, vaid ka omadussõnana. Keeleteoimkond arutas asja 2018. aastal ja otsustas möönda sõna *lemmik* kasutamist ka omadussõnana. Omadussõnana tarvitamine tähendab, et kui *lemmik* on sõnaühendis nimisõna täiendiks, tuleb seda nimisõnaga ühildada ehk sobivasse käändesse panna: *lemmikud näitlejad* (mitte: *lemmik näitlejad*), *minu lemmikus raamatus* (mitte: *lemmik raamatus*). Liitsõnus jääb *lemmik* käänamata: *lemmiknäitlejad, lemmikraamatus*. (Mäearu 2018: 52–53)

Käänamine ja pööramine

Sõnade käänamine ja pööramine käib ÕS 2018-s samade põhimõtete järgi nagu ÕS 2013-s (vt ka Viks 2015). Muutusi on vaid sedavõrd, et välja on vahetatud kolm senist tüüpsõna (vt tabel 1), paarikümnes tüübis on senistele tüüpsõnadele lisatud uusi (vt tabel 2) ja mõnel sõnal (nt *kolumn*) on lisatud rööptüüpe.

Tabel 1. ÕS 2018-s välja vahetatud tüüpsõnad võrreldes ÕS 2013-ga

Tüüp	Tüüpsõna	
	ÕS 2013	ÕS 2018
1	voodi	veski
2	number	minut
17	sõna	sada

Tabel 2. ÕS 2018-s lisatud tüüpsõnad

Tüüp	Lisatud tüüpsõna	Tüüp	Lisatud tüüpsõna
2, 19	akvaarium	18	sada
3, 5	armas	20	meri
7	kallis	23	püks, oks, vits
9	raskus	26	luu
10	üldine	28	sulgema
11	raskus, mõistetavus	29	laastama
12	üldine, eestlane	30	rabelema
14	kaas	34	leidma
16, 17	logo	35	jätma

Tüüpsõna *voodi* väljavahetamise põhjus on asjaolu, et sõna *voodi* ainsuse sisseütlev on erandlikult nii *voodisse* kui ka *voodi*, sõna *veski* käänamine on tüübikohane.

Muuttüüp 2e, kus senine tüüpsõna *number* on asendatud sõnaga *minut*, on olnud sõnaraamatu kasutajaile murekoht alates 2013. aasta ÕSist, kui tüübistik muutus. Kasutajaid on ajanud segadusse, et *number*-sõna järgi käänduvad nii *number* kui ka näiteks *mikser* ja *kaamel*. Seda, kas ühest või teisest sõnast kaob käänamisel tüvesisene vokaal *e* või mitte, saab tähelepanelik sõnaraamatu kasutaja siiski teada juba märksõna järel asuvatest morfoloogiasulgudest. Sõnadel nagu *number* on seal antud omastava ja osastava vormid *numbri*, *numbrit*, neist tuleb järeldada, et vokaal kaob. Sama kinnitavad artiklis antud näited: *ära tee tühjast asjast numbrit*; *numbrimärk*, *numbrisilt*, *numbrituba* jts.

Sõnadel nagu *kaamel* ja *mikser* on morfoloogiasulgudes näidatud ainult tüvevokaal *-i*, see tähendab, et tüvesisene vokaal *e* ei kao, omastavas tuleb lisada vaid *-i*, st *kaameli*, *mikseri*. Paraku usub osa sõnaraamatu kasutajaid pigem tüüpsõna analoogiat kui morfoloogiasulgudes öeldut ning eesti keele instituudi keelenõuandjailgi tuleb ikka ja jälle asju seletada, küsijaiks tihtipeale ka emakeeleõpetajad, kes on tunnis hätta jäänud. ÕS 2018-s on tüüpsõna välja vahetatud ning jääb üle ainult loota, et nüüd ei hakata käänama *minuti* eeskujul {*numberi*}, {*ministeri*} ja {*kahveli*}. 1999. ja 2006. aasta ÕSis olid sõnad, kus vokaal kaob, *number*-tüübis, ja sõnad, kus ei kao, *redel*-tüübis.

2018. aasta ÕSi kasutusjuhendis on igale muuttüübile (ja alltüübile) lisatud tabel (vt tabelid 3 ja 4), mis annab ülevaate selle tüübi sõnadel esineda võivatest häälikumuutustest (tüve lõpumuutused, astmevahelduslikud muutused koos välte muutumisega). Tabeli esimeses veerus on märges astmevahelduse liigi kohta: av-ta = astmevahelduseta, vv = vältevaheldus, lv = laadivaheldus. Teises veerus on antud info tüve lõpumuutuse kohta: algvormi tüve lõpuhäälik(ud) → tüvevariandi lõpuhäälik(ud) või lm-ta = lõpumuutusetä. Kolmandas veerus on näiteid vastavate tüve muutuste kohta. Loodetavasti aitab see lisandus sõnade käänamises-pööramiseks hõlpsamini orienteeruda.

Tabel 3. Tüübi 2e häälikumuutused (tüüpsõna *minut*)

av-ta	o → i	l`oend : l`oendi, pilet : pileti, ravim : ravimi, univ`ersum : univ`ersumi, tenor : tenori, ventil`aator : ventil`aatori, tr`eener : tr`eeneri, redel : redeli, j`uubel : j`uubeli
	er → ri	n`umber : n`umbri, t`eener : t`eenri, min`ister : min`istri, sp`ikker : sp`ikri
	el → li	p`eegel : p`eegli, k`ahvel : k`ahvli, rent`aabel : rent`aabli, k`uppel : k`upli

Tabel 4. Tüübi 28 ja 27 häälikumuutused (tüüpsõna *sulgema*)

vv, lv	lm-ta	l`öppema : lõpen, t`ekkima : tekin, p`ürgima : pürin, k`ustuma : kustun, h`ukkuma : hukun, pügama : p`öan, kudema : k`oen
--------	-------	---

Kahesilbilise III-värtelise nimetavaga *er-* ja *el-*lõpuliste sõnade käänamine on peale keelekasutajate olnud raske ka keelenormijaile (Erelt 2000: 57–58). Nagu juba öeldud, osas sõnades vokaal kaob (*number* : *numbri*), osas säilib (*korter* : *korteri*). Vokaali säilitavad enamasti need sõnad, kus muidu tekiks raskesti hääldatav ühend või tuleks *r* kahesse kõrvuti asetsevasse silpi, samuti uued, alles keelde tulnud sõnad. Mõni sõna võib keeles kodunedes liikuda *number*-tüüpi, mõnel säilib kaks rööpset käänamisvõimalust. ÕS 2018-s on kümme *er*-lõpulist sõna ja üks *el*-lõpuline, mida võib käänata nii *numbri* kui ka *korteri* eeskujul: *autsaider*, *bleiser*, *ekvalaiser*, *emitter*, *gospel*, *insaider*, *poster*, *rabarber*, *snaiper*, *stopper*, *vesper*.

Palju küsitud *mikser*-sõna on ÕS 2018-s jäänud *korter*-sõnade hulka, kuid pole võimatu, et kunagi saab (rööp)norminguks ka *number*-sõna järgi käänamine. Sõna *snuuker* (piljardi liik) on võõrsõnade leksikoni järgi *korter*-tüübi sõna, keelekasutuse uurimine näitab siiski, et pigem võiks teda arvata juba *number*-tüüpi ja sellisena on ta võetud ka 2018. aasta ÕSi.

Muutusi on ka mõne teise tüübi sõnades. *Kolumn*, mida 2013. aasta ÕSi järgi tuli hääldada rõhulise teise silbiga ja käänata tüübi 22e järgi, on nüüd saanud esisilbirõhuga rööpkuju, mida saab käänata tüübi 2e järgi. Kaks rööpset käänamist on ÕS 2018-s saanud uued sõnad *küborg* 'ulmeline masinimenen' ja *sünaps* 'moodustis, mille kaudu kanduvad üle närviimpulsid', mida võib olenevalt hääldusest (rõhk esimesel või teisel silbil) käänata kas astmevahelduseta *õpik*- või astmevaheldusliku *riik*-tüübi järgi (tüübinumbrid 2e ja 22e). Üks uus rööpsus puudutab tüvevokaali. Kimalast, mesilast vm suurt karvast putukat tähistav sõna *mumm*, mida 2013. aasta ÕSi järgi tuli käänata *u*-tüveliselt, on nüüd saanud kõrvale *i*-lise käänamise (mis oli 1976. aasta ÕSis), seega saab käänata nt nii *mesimumm* : *mesimummu* kui ka *mesimumm* : *mesimummi*.

ÕS 2018 tüüpsõnade arvu on pisut kasvatanud ka see, et kui tüübis on sõnu, mis võivad muutuda rööpselt mõne teise tüübi järgi, on rööptüübid nüüd näidatud mõlema tüübi all. Tüüpsõna on ühine, tüübinumbrid on antud mõlemad, kusjuures teise rööptüübi number on heledamas kirjas ja toimib viitena rööptüübile. Muutevormid on mõlema tüübi all omad, nt *akv*'*aarium* tüübis 2e (osastav *akv*'*aariumit* nagu *minut* : *minutit*) ja tüübis 19 (osastav *akv*'*aariumi* nagu *seminar* : *seminari*), *logo* tüübis 16 (osastav *logot* nagu *pere* : *peret*) ja tüübis 17 (osastav *logo* nagu *elu* : *elu*).

Hea keele soovitused

Uusi soovitusi on lisandunud eeskätt kolmes rühmas: tarbetud *lt*-tuletised, võõrsõnade tähenduse nihkumine ja ebaõnnestunud tõlkelaenud. Uusi juhatusi *lt*-tuletiste vohangu vältimiseks tasub vaadata muu hulgas artiklitest *ainitiselt*, *-alaselt*, *hinnanguliselt*, *põhiselt*.

Võõrsõnade puhul jätkab ÕS nii võõrsõnadega liialdamise kui ka uute, tarbetute tähenduste eest hoiatamist. Tarbetute võõrsõnade hulka on enamasti arvatud inglise sõnade ümberkirjutised, millel eesti keeles head vasted juba olemas, nt *innoveerima* asemel sobib eesti keeles öelda *uuendama*, *uuendusi tegema*; *pilootima* asemel *katsetama*, *proovima*;

mentee või *mentii* asemel *juhendatav*, *nõustatav*; *sürreaalse* asemel *veider*, *kummaline*, *irreaalne*, *unenäoline*; *demoniseerima* asemel *kurjana*, *ähvardavana kujutama*, *mustama*. Võõrsõnaga liialdamine on seegi, kui *vedelikukaotuse*, *vedelikupuuduse* asemel räägitakse *dehüdraatumisest* (*dehüdraatumine* on 'veetustumine') või *looma hukkamise*, *surmamise* asemel *looma eutaneerimisest*. Ka uusi tähendusi laenatakse eesti võõrsõnadele praegu enamasti inglise keelest – pimedas usus, et kõik inglise sõnade tähendused tuleb tuua ka eesti keelde. ÕS 2018 õpetab näiteks, et eesti *anekdootlik* ei tähenda *kuulujärgset*, *kuuldustel põhinevat* või et eesti keeles ei ole *demokraatia*-sõnal *demokraatliku riigi* tähendust.

Ebaõnnestunud tõlkelaenudest on 2018. aasta ÕSi lisandunud *viha-kõne* (millega on hakatud tähistama nii *vaenuõhutust* kui ka *sõimu*), *vilepuhuja* (varjatud väärnähtuste avalikustaja võiks eesti keeles olla hoopis *lokulööja*), *rahvatervis* (sobimatu sõna, kui jutt käib *tervishoiust*). Uus tähendus on inglise keelest laenatud sõnadele *tagahoov* ja *rätsepatöö*, esimese puhul on ÕSil põhjust meenutada olemasolevaid sõnu *naabrus*, *lähikond*, nt *Linn ei soovi teha oma {tagahoovi} → naabruse, lähikonda*, teise puhul *eritellimust*, nt *{Rätsepatööna} → eritellimusel tehtud rongid*.

Muutunud on soovitusel paari võõrsõna asjus. *u*-liitelise *kommunitseeruma* asemel on ÕS 2018-s *i*-liiteline *kommunitseerima* (vt ka Raadik 2016, Pook 2018), st on loobutud enesekohasuse väljendamisest. 2013. aasta ÕSis olnud tsitaatsõna *hijab* asemel on 2018. aasta ÕSis võõrsõna *hidžaab*. *Jääkeegli* kõrvale on 2018 võetud häädusmugand *kurling*, *kannmikseri* võõrvaste *blender* on looksulgude asemel saanud leebema *parem*-soovituse. Kaks viimast näidet kuuluvad nende hulka, kus keelekorraldajad on püüdnud aastaid soovitada võõrsõna asemel omasõna, kuid laensõnade lühemus näib omasõnade selgust üles kaaluvat.

Uued sõnad

2018. aasta ÕSi on lisatud kokku üle 2600 uue sõna: uusi märksõnu 815, uusi liitsõnade ja tuletiste näiteid 1721 ning olemasolevate sõnade uusi tähendusi 69. Enam-vähem samas suurusjärgus on uusi sõnu lisandunud kõigisse viimastesse ÕSidesse. Väike valik 2018. ja 2013. aasta ÕSi uusi sõnu on huvilistele näha eesti keele instituudi keelenõuande lehe jaotises „ÕSi uued sõnad“.

Tavapäraselt on uute sõnade hulgas enim liitsõnu, nt *andmekorje*, *andmepüük*, *eduelamus*, *eelpension*, *eurokeel*, *geeniteraapia* ehk *geen-ravi*, *globaalküla*, *kataloogikaup*, *kodukontor*, *kodulaen*, *kriptoraha*, *kuvatõmmis*, *kvoodipagulane*, *lennuväsimus*, *liblikaefekt*, *liiklusraev* ehk *liiklusviha*, *liitreaalsus*, *linnaloom*, *linnamööbel*, *lunavara*, *maamärk*, *mõjuagent*, *näotuvastus*, *omastehooldus*, *palgavaene*, *pealelugemine*, *pühasõdalane*, *rakuteraapia*, *riigigümnaasium*, *riskipere*, *rohepesu*, *rööprähklus*, *sooneutraalne*, *soospetsiifiline*, *sooteadlikkus*, *soovolinik*, *sõidujagamine*, *süstlavahetus*, *süvaveeb*, *teemaviide*, *tehismüra*, *turvaauk*, *tõejärgne*, *töövägivald*, *veebimajutus*, *õhumüüja*, *õiguskindlus*, *ühisrahastus*.

Liitsõnade kõrval on ka uusi sõnaühendeid, nt argikeelsed *hagu andma*, *jalgadega hääletama*, *kapist välja tulema*, *laual olema*, *lukku lööma*, *lõhki laenama*, *(omas) mullis olema*, *ära rääkima*, *karvane käsi*, *lamav politseinik*, *patsiga poiss*, *kaks ühes*, *kellad ja viled*.

Tuletistest on 2018. aasta ÕSi lisatud terve rühm uusi verbe, nt *eeriliitelised arabiseerima* 'araabiapärastama, arabiastama', *frustreerima* 'frustratsiooni põhjustama', *robotiseerima* 'robotiga või robotitega varustama', *otsetuletised folkima* 'folgipeol osalema (esineja v pealtvaatajana)', *trollima* 'võrgukeskkonnas trollina tegutsema', *da-*, *ta-*, *sta*-liitelised *joogatama* 'joogat harrastama', *klubitama* 'ööklubides käima', *linnutama* 'linnukesega märkima, linnukest tegema', *trimmerdama* 'trimmeriga lõikama', *läänestama* 'läänelikuks muutma', *ohvristama* 'ohvriks tegema', *rohestama* 'loodushoidlikult, loodust säästes majandama'. Uued nimisõnatuletised on nt *jõukur*, *krõbedik*, *sõstik*, *lävend*, *pööring*, *tegum*, *täristi*, *uskkond*, *vanemlus*.

Algustähe õigekirja näitamiseks on sõnaraamatusse võetud uusi nimeühendeid, nagu *Balti kett*, *Hollandi tuulik*, *Kiievi kotlet*, *Pariisi kartulid*, *Poola kaste*, *Rooma salat*, *Tai poks* (kohanimed), *Alzheimeri tõbi*, *Caesari salat*, *Pavlova kook* (= pavlova), *Tosca kook* (isikunimed), ning kirjapildi, häälduse ja võimalike omavastete tutvustamiseks uusi tsitaatsõnu, nagu *beatbox* 'rütmi pillide jäljendamine inimehäälega', *capoeira* 'Brasiilia tantsuline võitluskunst', *casting* 'rollimine, rollide jagamine; prooviesinemine, ettelaulmine, -tantsimine, -mängimine vm', *chai* 'piimaga joodav India vürtsitee', *chorizo* (vürtsikas vorst), *gnocchi* 'väikesed keedetud tainaklimbid', *goji-mari* 'taralõnga mari', *halloumi* (kitsepiimajuust).

Mõni sõna on saanud juurde uue tähenduse, nt *kõksima* 'palli jalalöö- kidega õhus hoidma', *nohutama* 'nohus, nohune olema', *päästik* 'asjaolu, mis mingi nähtuse v sündmuse vallandab, valla päästab', *rahakaart* 'rahataskuga õnnitluskaart', *sisse viskama* 'tänavalt kliente püüdma', argikeelsed *kärama* (kärab küll 'käib küll'), *lappama* (*läheb lappama* 'läheb käest ära'), *nutune* 'kehv, halb', *pooletoobine* 'poolearuline, poolemeelne'.

Peaaegu iga ÕSi trüki puhul on kerkinud küsimus, kui palju tohib ÕS näidata seda, mis kirjakeelde ei sobi. On lausa ette heidetud: ÕSis on *bemm* ja *bemar* ja muud argisõnad, kas see tähendab, et ÕS soovib neid? Jah, võib ka nii öelda, aga seejuures tuleb tähele panna, missugune see soovitus täpsemalt on. ÕS ei ole lubatud sõnade loend, ta on universaalne tänapäeva eesti keele sõnaraamat, mis esitab kirjakeelsete sõnade kõrval ka argikeelseid, piduliku ja luulelise stiili kõrval ka paberlikke ja vulgaarseid keelendeid. Iga sõna puhul tuleb tähele panna, mida on ÕSis tema kohta öeldud – kas sõnale on lisatud stiilimärgend või kommentaar – ning sõna kasutades ÕSi soovitustega võimalust mööda arvestada. *Bemm* ja *bemar* on ÕSis märgendatud argikeele sõnadeks sama moodi nagu ka nt *sapakas* ja *mersu*, seega sobib kõiki neid sõnu kasutada pigem kõne- kui kirjakeelses tekstis.

Kas uusi argikeele sõnu on ÕSis liiga palju? Võib-olla, aga põhjus ei ole ÕSis, vaid keelekasutuse muutumises. Kui kirjutajail-kõnelejail on raskusi argi- ja neutraalstiili eristamisega, on ÕSi ülesanne õpetada, mis kuulub argikeelde ja kuidas väljendada sama sisu kirjakeeles. Rahva keelemaitse kohta ütleb siiski mõndagi ka see, et rohkem pannakse sõnaraamatule pahaks laenulisi argisõnu, olgu *burks*, *diip* või *relakas*, vähem neid, mis on võrsunud eesti oma materjali pealt (*alukad*, *jalka*, *kaisukas*, *kastikas*, *pekkis*, *tutikas*, *täiega*).

Teiskeelsete nimede häälendamise juhised

Nagu ikka, on ka ÕS 2018-l mitu lisa: kasutusjuhend, muuttüübid, kohanimivalimik, teiskeelsete nimede häälendamise juhised ja lühendivalimik. Teiskeelsete nimede häälendamise juhisesse on 2018. aasta ÕSis uudisena lisatud ukraina nimede juhised. Võrgu-ÕSis on kohanimed ja lühendid leitavad nii üldotsinguga kui ka eraldi pdf-failidena. Olgu veel öeldud, et 2018. aasta ÕS on üldse esimene ÕS, millel paber- ja võrguversioon ilmusid ametlikult ühel ja samal päeval, 20. novembril 2018.

Viidatud kirjandus

- Erelt, Tiiu 2000. Mis on eestlasele eesti morfoloogias raske? – Tiiu Erelt, Mati Erelt, Maire Raadik, Tiina Leemets, Sirje Mäearu. Keelenõuanne soovitab 2. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 49–86.
- Erelt, Tiiu 2018. ÕS 100. – Oma Keel 1, 3–9.
- Kujundlike (ümberütleivate) nimetuste algustäht. Emakeele Seltsi keeleteoimkonna otsus 27.06.2018. Selgitanud Peeter Päll. http://www.emakeeleselts.ee/otsused/ESKT_kujundlike_nimede_algustaht.pdf.
- Mäearu, Sirje 2018. Lemmiktoidud ja lemmikud toidud. – Oma Keel 2, 51–53.
- Pook, Hanna 2018. *Kommunitseerima ja kommunikeerima*. – Oma Keel 1, 27–34.
- Raadik, Maire 2015. Arvsõnade kokku-lahkukirjutuse seiku. – Õiguskeel 4, 87–89. http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/maire_raadik_arvsonade_kokku-lahkukirjutuse_seiku.pdf.
- Raadik, Maire 2016. Kommunikeerimise kunst. – Postimees 24. sept.
- Raadik, Maire, Tiina Leemets 2017. Emakeele Seltsi keeleteoimkonnas. – Oma Keel 1, 31–37.
- Sidekriipsuga rindliitsõnade käänamine. Emakeele Seltsi keeleteoimkonna otsus 17.03.2016. Selgitanud Külli Habicht. http://www.emakeeleselts.ee/otsused/ES-keeleteoimkond_rindliitsõnad_17.03.2016.pdf.
- Viks, Ülle 2015. Muuttüübid ja ÕS 2013. – Oma Keel 2, 44–54.
- ÕS 2018 = Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018. Toim. Maire Raadik. Koost. Tiiu Erelt, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Eesti Keele Instituut. Tallinn: EKSA, 2018.

OK